

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

דה-סוסיר - עיונים תאורטיים ובלשניים - 10805

תאריך עדכון אחרון 16-12-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ביה"ס למדעי הלשון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 1

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): אליצור בר-אשר סיגל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ebas@mscc.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום שני 9-10:30

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

במהלך הקורס נעסוק ברקע ההיסטורי והתיאורטי לעבודתו הבלשנית של פרדינן דה סוסיר, וננסה לשחזר את התיאוריה שהוא הציע ואת החידוש שבה.

מטרות הקורס:

- (1) הכרת נקודות ציון חשובות בתולדות הדיסציפלינה הבלשנית - תוך התמקדות בשאלת המדעיות של התחום.
- (2) שחזור של התיאוריה הבלשנית של דה סוסיר לאור תקופתו.
- (3) הבנה של היחסים השונים בין החלקים השונים של התיאוריה של דה סוסיר, וההשלכות שלהן על סדר היום של המחקר הבלשני.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- (1) ליישם תיאוריות שונות מן התחום של הפילוסופיה של המדעים.
- (2) להציג את תחנות דרך בתולדות שתי המאות הראשונות של תחום הבלשנות.
- (3) ליישם מה שלומדים על דה-סוסיר בתיאוריות בלשניות אחרות.
- (4) לבחון את ההתפתחות ההיסטורית של הבלשנות לאור העיסוק במדעיות של התחום.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות, ומצגות של סטודנטים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

פרדינן דה סוסיר (ד"ס) אשר נודע בחייו בעיקר בזכות עבודתו בבלשנות ההיסטורית המשווה, הרצה בין השנים 1907 ל 1911 שלושה קורסים על הבלשנות הכללית. לאחר מותו הפתאומי בשנת 1913 השתמשו עמיתיו באוניברסיטת ג'נבה במחברות של משתתפי השיעור (המועטים) וערכו את הספר המפורסם "קורס בבלשנות כללית" אשר נחשב לאבן היסוד בבלשנות הסטרוקטוראלית. משנות החמישים של המאה הקודמת, משהשווה הספר למחברות המקוריות החלו להישמע הטענות כי עורכי הספר לא שיקפו נכונה את משנתו של ד"ס ויצרו משנה עם תכנים זרים למקור. טענות אלו התחזקו משנתגלו כתבי יד של ד"ס בשנת 1996 וביניהם הרשימות שלו לקורסים ואף כתב-יד של חיבור תיאורטי שכתב.

לסמינר תהיינה מספר מטרות: ראשית לקחת חלק במחקר ה"פילולוגי" המנסה לשחזר מה סבר ד"ס עצמו לאור כל הממצאים שבידינו המקרבים אותנו למקור מבחינה ביוגרפית. לשם כך ננסה לאסוף את הנקודות מן הממצאים השונים ולצרפן לכדי תמונה כוללת. לשם כך נעסוק בשאלות הנוגעות לרקע של ד"ס את מי הוא הכיר ועם מי הוא באמת התווכח? מה הייתה ההכשרה שלו? מה הטריד אותו בבלשנות שלפניו? ושאלות נוספות כיוצא באלו. לצד זה נבחן נושאים החוזרים שוב ושוב בהקשר

של ד"ס, לדוגמה הדיכטומיה שבין מחקר דיאכרוני וסינכרוני, ונחשוף כיצד הייתה לד"ס גישה שונה מזו המיוחסת לו.

מעבר לזה, הרשימות של ד"ס חושפות התחבטויות מתודולוגיות העומדות בבסיס של חקר הבלשנות. מהן התחבטויות הנוגעות לטבעו של אובייקט המחקר, ומהן התלבטויות במקומו הייחודי של הבלשן כמדען וכאובייקט המחקר בו זמנית. כפי שנראה ד"ס היה טרוד בשאלות אפיסטמולוגיות מן הסוג הזה לרוב. שאלות אלו חשובות הואיל והוא הרבה להדגיש כי מדובר ביצירת דיסציפלינה מדעית ותבע את עצמאותה. במידה רבה נוכל בעזרת העיסוק הזה לעקוב אחר מחשבותיו של מי שיצר תחום במדע, ולהעריך את שיפוטיו מחד, ולעמוד על ההשלכות של זה לבלשנות ככלל מאידך. כך גם נעסוק בשאלה מהם קני המידה בעיניו הקובעים שבלשנות היא אכן מדע. בהקשרים הללו ד"ס ישמש אמצעי לדון בשאלות הנוגעות לפילוסופיה של המדעים בהקשר הבלשני, שאלות שנזנחות לעתים קרובות. לסיום נעסוק בהשלכות של התיאוריה של ד"ס לחקר הבלשנות בפועל. בהקשר הזה נדון באחת השאלות הקלאסיות בהקשר של ד"ס והיא: "מדוע הוא מעולם לא הציג בלשנות סינכרונית?" לו אכן זו הייתה מטרתו, מפתיע לגלות שהוא מעולם לא התיימר להציג מחקר כזה. מעבר לניסיון לענות על השאלה הזאת באופן ספציפי, הניסיון לגלות מה הפרוגרמה המדעית שלו יחשוף גם את הבעיות שבמשנה הססוריאנית, וכיצד למעשה ד"ס הוביל את עצמו לדרך חסומה. מחד נחשף לבעיות שרק בלשנים שאחריו (הן בהקשר הסטרוקטוראלי הן בהקשר הגנרטיבי) הציעו פתרונות אפשריים כמו השאלה כיצד לומדים תחביר. אך מאידך נציע את העמדה כי בכוח החומר שבידינו להציג תפיסות אלטרנטיביות לעמדות הרווחות בבלשנות בת ימינו, כגון המעמד הקוגניטיבי של הלקסיקון.

חומר חובה לקריאה:

חלקים נבחרים מהספרים הבאים:

Cours de linguistique générale, (publié par C. Bailly et A. Sechehaye avec la collaboration de A. Riedlinger), Lausanne and Paris 1916

פרדינן דה סוסייר, קורס בבלשנות כללית. מצרפתית: אבנר להב (על פי המהדורה של שארל בא"י ואלבר סשה"י, 1916). הוצאת רסלינג, תל אביב 2005

Deuxieme cours de de linguistique générale, d'après les chiers d'Albert Riedlinger et Charles Patois Constantin (edited and translated by Komatsu E. and Wolf G.), Oxford-New York-Tokyo 1997

Troisieme cours de de linguistique générale, d'après les chiers d'Emile Constantin (edited and translated by Komatsu E. and Harris R.), Oxford-New York-Seoul-Tokyo 1993

Course de linguistique générale, (critical edition by Engler R.) 3 vols, Wiesbaden 1967-1968

Writing in General Linguistics, (Translated by Sanders C. and Pires M.), Oxford 2006
[*Ecrits de linguistique générale*, eds. Bouquet S. and Engler R. Paris 2002]

ביוגרפיה מעודכנת

Quijano C.M. 2008. *Le cours d'une vie. Portrait diachronique de Ferdinand de Saussure*. Nantes: Editions Cécile Defaut. 2008

Joeseeph, John E. 2012. *Saussure*. Oxford: Oxford University Press

ספרות משנית:

- Koerner E.F.K (1972) *Bibliographia saussureana 1870-1970*. An annotated, classified bibliography on the background, development and actual relevance of Ferdinand de Saussure's general theory of language. New York: Scarecrow Press.
- Engler R. (1976) "Bibliographie saussurienne." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 30: 99-138.
- (1977) "Bibliographie saussurienne, 2." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 31: 279-330.
- (1979) "Bibliographie saussurienne, 3." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 33: 79-145.
- (1986) "Bibliographie saussurienne, 4." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 40: 131-200.
- (1989) "Bibliographie saussurienne, 5." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 43: 149-275.
- (1997) "Bibliographie saussurienne, 6." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 50: 247-295.
- Pires M. and C. Sanders (2006) "A Saussure Bibliography 1970-2004", in *Writing in General Linguistics*, (Translated by Sanders C. and Pires M.), Oxford: Oxford University Press, pp. 241-326.
- ביליוגרפיה בסיסית
- Cours de linguistique générale*, (publié par C. Bailly et A. Sechehaye avec la collaboration de A. Riedlinger), Édition critique préparée par Tuillio de Maro
- Amacker R. (1975) *Linguistique saussurienne*, Geneva: Droz.
- Amacker, R. (1995). "Y a-t-il une syntaxe saussurienne?", in T. de Mauro and S. Sugeta (eds), *Saussure and Linguistics Today*, pp. 67- 88. Roma: Bulzoni
- Amsterdamska O. (1987) *School of Thought: The Development of Linguistics from -Bopp to Saussure*, *Sociology of the Sciences Monographs*, Dordrecht-Boston Lancaster-Tokyo
- Bar-Asher E. A. (2008) "How an Empiricist Finds a New Science: An Epistemological Inquiry in Ferdinand de Saussure's Linguistic Theory" in Arrivé Michel (ed.), *Du côté de chez Saussure, A l'occasion de ses anniversaires (1857: naissance, 1907: premier Cours de linguistique générale)*, Limoges: Lambert-Lucas, pp. 23-38.
- Bouquet S. (1997) *Introduction à la lecture de Saussure*, Paris, France: Payot & Rivages.
- Christy C. T. (1983), *Uniformitarianism in Linguistic*. *Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistic Science* 31, Amsterdam and Philadelphia
- Culler J, (1977), *Ferdinand de Saussure*, Harmondsworth-New York- Victoria Markham
- Godel R. (1957), *Les Sources Manuscrites du Cours de Linguistique Générale de F. de Saussure*, *Société de publications romanes et françaises*, 61, Geneva
- Godel R. (1966), "F. De Saussure's Theory of Language", T.A. Sebeok (ed.), *Current Trends in Linguistics, Vol III: Theoretical Foundations*, The Hague - Paris 479-493
- Harris, R. (1987). *Reading Saussure*. London: Duckworth.
- (1988), *Language, Saussure and Wittgenstein: How to Play Games with Words*, London and New York
- (2001), *Saussure and his Interpreters*, Edinburgh
- Holdcroft, D. (1991). *Saussure: Signs, System, and Arbitrariness*. Cambridge University
- Norris C. (2004) "Saussure, Linguistic Theory and Philosophy of Science" in Sanders

- (ed.), *The Cambridge Companion to Saussure*, Cambridge 219-239
- Prosdocimi A. (1984), "Sulla genesi dell semiologia in Saussure. Una nota sulla biografia intellettuale", *Archivio glottologico italiano*, 69: 143-159
- Sanders, C., ed.(2004). *The Cambridge Companion to Saussure*. Cambridge University Press
- Stancati C. (2004), "Saussure à l'ombre des philosophes. Quelle philosophie pour la linguistique générale?" *Cahiers Ferdinand de Saussure*, 57: 185-207
- Unger A. (2002), *Philosophie du langage : une archéologie saussurienne*, Paris: PUF.
- Williams J. R. (1993), *A Paradigm Lost: The Linguistic Theory of Mikolaj Kruszewski*, *Studies in the History of the Language Science* 72, Amsterdam-Philadelphia

חומר לקריאה נוספת:

ביוגרפיה מעודכנת

- Quijano C.M. 2008. *Le cours d'une vie. Portrait diachronique de Ferdinand de Saussure*. Nantes: Editions Cécile Defaut. 2008
- Joeseeph, John E. 2012. *Saussure*. Oxford: Oxford University Press

ספרות משנית:

לבביליוגרפיה מקיפה על ד"ס:

- Koerner E.F.K (1972) *Bibliographia saussureana 1870-1970*. An annotated, classified bibliography on the background, development and actual relevance of Ferdinand de Saussure's general theory of language. New York: Scarecrow Press.
- Engler R. (1976) "Bibliographie saussurienne." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 30: 99-138.
- (1977) "Bibliographie saussurienne, 2." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 31: 279-330.
- (1979) "Bibliographie saussurienne, 3." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 33: 79-145.
- (1986) "Bibliographie saussurienne, 4." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 40: 131-200.
- (1989) "Bibliographie saussurienne, 5." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 43: 149-275.
- (1997) "Bibliographie saussurienne, 6." *Cahiers Ferdinand de Saussure* 50: 247-295.
- Pires M. and C. Sanders (2006) "A Saussure Bibliography 1970-2004", in *Writing in General Linguistics*, (Translated by Sanders C. and Pires M.), Oxford: Oxford University Press, pp. 241-326.
- ביליוגרפיה בסיסית
- Cours de linguistique générale*, (publié par C. Bailly et A. Sechehaye avec la collaboration de A. Riedlinger), Édition critique préparée par Tuillio de Maro
- Amacker R. (1975) *Linguistique saussurienne*, Geneva: Droz.
- Amacker, R. (1995). "Y a-t-il une syntaxe saussurienne?", in T. de Mauro and S. Sugeta (eds), *Saussure and Linguistics Today*, pp. 67- 88. Roma: Bulzoni
- Amsterdamska O. (1987) *School of Thought: The Development of Linguistics from*

- Bopp to Saussure, *Sociology of the Sciences Monographs*, Dordrecht-Boston Lancaster-Tokyo
- Bar-Asher E. A. (2008) "How an Empiricist Finds a New Science: An Epistemological Inquiry in Ferdinand de Saussure's Linguistic Theory" in Arrivé Michel (ed.), *Du côté de chez Saussure, A l'occasion de ses anniversaires (1857: naissance, 1907: premier Cours de linguistique générale)*, Limoges: Lambert-Lucas, pp. 23-38.
- Bouquet S. (1997) *Introduction à la lecture de Saussure*, Paris, France: Payot & Rivages.
- Christy C. T. (1983), *Uniformitarianism in Linguistic*. *Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistic Science* 31, Amsterdam and Philadelphia
- Culler J, (1977), *Ferdinand de Saussure*, Harmondsworth-New York- Victoria Markham
- Godel R. (1957), *Les Sources Manuscrites du Course de Linguistique Générale de F. de Saussure*, *Société de publications romance et française*, 61, Geneva
- Godel R. (1966), "F. De Saussure's Theory of Language", T.A. Sebeok (ed.), *Current Trends in Linguistics, Vol III: Theoretical Foundations*, The Hague - Paris 479-493
- Harris, R. (1987). *Reading Saussure*. London: Duckworth.
- (1988), *Language, Saussure and Wittgenstein: How to Play Games with Words*, London and New York
- (2001), *Saussure and his Interpreters*, Edinburg
- Holdcroft, D. (1991). *Saussure: Signs, System, and Arbitrariness*. Cambridge University
- Norris C. (2004) "Saussure, Linguistic Theory and Philosophy of Science" in Sanders (ed.), *The Cambridge Companion to Saussure*, Cambridge 219-239
- Prosdociami A. (1984), "Sulla genesi dell semiologia in Saussure. Una not sulla biografia intellettuale", *Archivio glottologico italiano*, 69: 143-159
- Sanders, C., ed.(2004). *The Cambridge Companion to Saussure*. Cambridge University Press
- Stancati C. (2004), "Saussure à l'ombre des philosophes. Quelle philosophie pour la linguistique générale?" *Cahiers Ferdinand de Saussure*, 57: 185-207
- Utaker A. (2002), *Philosophie du langage : une archéologie saussurienne*, Paris: PUF.
- Williams J. R. (1993), *A Paradigm Lost: The Linguistic Theory of Mikolaj Kruszewski*, *Studies in the History of the Language Science* 72, Amsterdam-Philadelphia

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 80 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 20 %
פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
N.A